
Kako entuzijazam prerasta u vrijedan studentski projekt

INTERVJU S KOLEGAMA DRAŽENOM NIKOLIĆEM I KREŠIMIROM ŽNIDAROM

Pogled u povijest ljetnih škola ne bi bio potpun bez perspektive studenata. Razgovarali smo s kolegama Draženom Nikolićem i Krešimirom Žnidarom, nekadašnjim studentskim liderima koji su također oblikovali Ljetnu psihologijsku školu kakvu danas poznajemo.

Na kojoj ste ljetnoj školi sudjelovali?

N: Ja sam pokretač projekta LJPŠ-a i na prvoj školi u Grožnjanu 1988. bio sam i istraživač i logističar, dok sam na narednoj ljetnoj školi u Malom Lošnju bio uglavnom logističar projekta. Poslije tog drugog LJPŠ-a nastupila je stanka uzrokovana ratom. Rat je obilježio već i 2. LJPŠ jer su teme obrađivane na njoj bile jako povezane s mirisom baruta u zraku. Dio polaznika 1. i 2. LJPŠ-a ubrzo su postali vojni psiholozi u postrojbama HV-a. Još za vrijeme rata, 1992., tada vrlo mladi kolega Žnidar preuzeo je olimpijsku baklju i cijeli niz godina tijekom i nakon rata odrađivao je sve oko LJPŠ.

Ž: Bila je ratna rupa – 1990. i 1991. nije bilo škole, 1992. pokrenuli smo školu na Lošnju i onda su bile četiri međunarodne ljetne škole koje nisu baš skroz dokumentirane. Sigurno sam bio na četiri ljetne škole, a za petu mislim da sam bio samo u „viziti“.

Kako je došlo do ideje?

N: Bio sam dio, svojevrsni lider, skupine studenata koja je tražila reformu studiranja. Jedan od zahtjeva bio je da se psihologija otvori prema realnom životu i prema društveno relevantnim temama. Da nije samo zatvorena u zidovima Odsjeka. Na tom tragu bio sam u kontaktu sa drugim kolegama iz inozemstva (iz Nizozemske, Amerike, Velike Britanije) i vidio da oni imaju uobičajenu praksu i ljetnih i zimskih projekata i da ih studenti obožavaju.

U to vrijeme bio sam izabran za predsjednika Omladine Grada Zagreba i s te pozicije uspio osigurati sredstva kojima su financirani 1. i 2. LJPŠ, gašenjem nekih radnih akcija kao npr. ORA Sava. Ponosan sam što je ideja LJPŠ-a opstala do danas i drago mi je da i dalje postoji interes studenata ali i profesora za nju. Ja sam bio prva gruda, a Krešo druga gruda snijega. Trebalo je to sve još nakon rata nanovo organizirati. Silno mi je drago da i dalje postoji projekt LJPŠ što je u velikoj mjeri i Krešina zasluga.

Kako je bilo napraviti taj reboot nakon rata?

Ž: Ono što me potaknulo jest što sam vidio da su studenti psihologije ipak nešto različiti od drugih – koliko god pričamo, hoćemo i neke stvari napraviti tako da smo pokrenuli nekoliko stvari. U tom trenutku pokrenuli smo priključenje EFPSA-i, a druga stvar je bila osnivanje Kluba studenata psihologije jer sam htio da se stvari pokrenu. Tu kreće projekt ljetne škole. Postojala je grupica ljudi koja je htjela nešto raditi, a tema izbjeglica i prognanika bila je vrlo aktualna i važna. Bilo je dosta problema primarno zbog novca jer ga nije bilo. Stari omladinski sistemi su se u tom trenutku raspadali pa smo morali pronalaziti sponzore, pisati fakultetima. Nas par se dogovorilo i otišli smo na Lošinj. Nakon toga iskustva pokrećemo međunarodne škole jer smo bili dosta povezani s EFPSA-om.

Kakve su bile reakcije studenata na tim ranim LJPŠ?

N: U prvoj je generaciji studenata polaznika bilo i nekoliko današnjih profesora. Bilo je motiviranih studenata i svi smo se zarazili psihologijom i više nego prije zahvaljujući LJPŠ-u. Da si ne lažemo, mi smo se tamo i jako dobro družili te su stvorene neke veze i suradnje

koje traju do današnjeg dana. Ne znam nikoga iz te prve dvije godine LJPS-a tko je bio nezadovoljan. Malo nas je frustriralo što rezultati tih ozbiljnih istraživanja nisu iskorišteni. Na primjer, doživljajne karakteristike Istre trebale su poslužiti kao promocija Istre. Istraživanje je bilo provedeno iz perspektive ekološke psihologije; to je tada bio sasvim nov pristup u odnosu na klasična istraživanja koja su se radila u turizmu. Tema druge ljetne škole bila je vezana za medijsko stvaranje ozračja rata. Mi smo na prve dvije ljetne škole imali suradnju sa studijem psihologije u Ljubljani; to je zapravo bila suradnja koja je imala ambiciju stvoriti i neke čvršće veze. Oba LJPS-a bili su pokušaji modernizacije studiranja i iskoraka iz klasičnih fakultetskih modela obrazovanja kakvi su tada bili dominantni.

Kako je bilo s financijama nakon ratnih godina?

Ž: Prva poslijeratna ljetna škola bila je vezana za kvalitetu života prognanika, mislim da smo dobili nešto malo financija od Ministarstva, ali kasnije ništa od službenih izvora. Kasnije smo imali dosta sponzora za međunarodne ljetne škole. Ti su budžeti bili veliki, ali su i škole bile skupe jer smo imali strane predavače i puno polaznika. S vremenom smo se uigrali i nekako uspješno zatvarali tu financijsku konstrukciju. Ipak, nije bilo lagano.

Je li Vas Odsjek podržavao na neki drugi način?

Ž: Prva poslijeratna ljetna škola bila je one big happy family, a na prvoj međunarodnoj aktivno smo uključili kolege iz Rijeke i neke međunarodne partnere. Prve je godine Odsjek još bio okej, ali već se u treću međunarodnu školu nisu uopće htjeli uplitati. Čim je bilo izvan njihove kontrole. Tu smo se razišli.

N: Kao i kod svega, i tada je postojao generacijski jaz. Profesori starijih generacija nisu baš bili spremni za nagle promjene. Međutim, mlađi profesori i asistenti bili su nam tu velika podrška. Prof. Ajduković i prof. Vukosav, prof. Žužul i Tomislav Bunjevac (tad stručni suradnik) bili su velika potpora za stvaranje ljetne škole i važni operativci. Stariji profesori su na te novotarije gledali malo svisoka. „To nije znanost, nije psihologija, to razvodnjuje naše visoke standarde znanstvenih

istraživanja“ - bili su neki od komentara starijih profesora. Došlo je do iskoraka u prave i relevantne probleme otvaranjem studija prema nekim novim sadržajima. Nije se to dogodilo samo zbog ljetne škole, već i zbog praskozorja rata. Rat nas je također pritisnuo da se kao struka i kao ljudi postavimo drugačije.

Na koji su vas način profesori podržavali?

N: Kad smo imali izlaganja na sjednicama su nas podržavali, cijenili su našu inicijativu. Profesori koji su išli s nama radili su bez honorara, njima je to bilo tretirano kao službeni put. Dobili su neke dnevnice i putne troškove, ali nekih drugih potpora nije bilo. Bilo je nekih starijih koji su se nadali da će sve to propasti. Ipak, održalo se čak 36 godina uz jednu ratnu stanku od 2 godine. Očito je da postoji interes i među profesorima i među studentima bez obzira na to što se mijenjaju zakoni, društvena uređenja ili kontekst. Bitno je da je ljetna škola tu. Ona nije nestala, jedino što i dalje traga za dobrim biznis modelom.

Ž: Kada smo išli na Lošinj, Odsjek je maksimalno stajao na raspolaganju, prof. Vukosav i Kolesarić bili su tu za nas. Kad je tek krenula međunarodna, isto smo dobili podršku. Uključili su se i profesori iz Rijeke. Smatram da je jedna od važnijih stvari što je ljetna škola napravila to da se okrenula svijetu i pitanju kako se mogu riješiti stvarni životni problemi. Na kraju vidite da više ni profesori nisu sigurni u sve. Drugačije je kad ga slušate s one strane katedre. Nekad je to bio puno deblji i viši zid između nas. Puno je bliži bio odnos između mlađih i srednjih generacija profesora sa studentima nakon tih ljetnih škola, dok takve situacije nisu bile moguće na faksu prije.

Zajednički rad voditelja i polaznika na LJPS 1992.

Kako je točno izgledala ljetna škola? Kako su tekle pripreme?

N: Postojao je organizacijski odbor koji je razmatrao teme te je trebalo odabrati temu po određenim kriterijima. Voditelj ljetne škole birao je teme iz područja kojima se bavi. Ajduković, Vukosav i Bunjevac dali su ideju okvirnog nacrtu istraživanja. U drugom dijelu tima, koji sam uglavnom vodio ja, bila je logistika – što ćemo jesti, gdje ćemo spavati. Tada je sve još bilo dvosemestralno. Pripreme su trajale bar godinu dana unaprijed. Sama LJPŠ u Grožnjanu bila je vrh sante leda za koju su pripreme trajale dosta dugo. Bilo je tu puno stvari za definirati. Došli smo u Grožnjan s upitnicima, dio njih još se modificirao, ponijeli računala/printer, pronalazili ispitanike i svašta improvizirali na licu mjesta... Bila je to neka vrsta praktikuma uživo. Psihologijski „Living Lab“ prije nego što je stvoren taj buzzword. Inače sam mrzio klasične praktikume dok sam studirao, no ove ljetne škole bile su dizajnirane kao praktikum in vivo. Mi smo imali neku okvirnu najavu teme, ali kamo će nas tema odvesti kad se svi zajedno nađemo, to nismo znali. Bili smo u Grožnjanu neka tri tjedna. Paralelno s LJPŠ-om održavali su se jazz i klasični koncerti. Mi bismo se šetali Grožnjanom i odjednom bi nas zatekla prekrasna glazba iz nekog kantuna. Bili smo i blizu moru pa smo znali i stiskati rad da nakon toga možemo otići na plažu. Za istraživanje perceptivnih karakteristika Istre trebali smo imati i vrhunske fotografije. Uspjeli smo naći fotografa, živuću legendu Istre koji je bio ultramaratonac. On je doslovno trčao desetke kilometara da nam donese svoje fotografije. Frustriralo nas je što interesa za naše rezultate nije baš bilo ni u turizmu ni u marketinškoj industriji.

Ž: Mi smo bili nekih 6-7 dana. Na Lošinj smo znali da ćemo se moći smjestiti, a i znali smo da tamo ima puno prognanika. Na licu mjesta prikupljali smo i unosili podatke, a sam izvještaj je pisan kasnije u Zagrebu. Za međunarodne škole promijenili smo koncept, odlučili smo da ćemo raditi dvogodišnje, i onda je bila ideja da se na prvoj ljetnoj školi bavimo teorijom, odabirom metodologije i instrumenata koje ćemo koristiti, a sljedeće godine našli smo se nakon što smo svako za sebe prikupljali podatke, svatko u svojoj zemlji. Output je bio

rudimentaran, a neki su i diplomirali na dijelu podataka iz LJPŠ-a, ali nije bilo nekih knjižica i slično. Voditelji međunarodnih škola s Odsjeka bili su Željka Kamenov, Iris Marušić, prof Zarevski, Petar Bezjak iz Rijeke te još profesorice Hudek Knežević i Tkalačić iz Rijeke. Uz njih i neka Amerikanka, Englez, Norvežanin. Prošlo je kroz tih par generacija 150-200 sudionika te 20 voditelja. Jezik je možda nekad otežavao, ali snalazili smo se.

Obrada prikupljenih podataka na LJPŠ 1994.

A kakav je bio odnos voditelja i studenata?

Ž: Tad je to bilo slično kao i sada, prisna interakcija, timski rad.

N: Lijepo je što su neki od polaznika LJPŠ-a postali kasnije i profesori. Oni su svoja iskustva studenata polaznika kasnije mogli dobro pretočiti u profesorski odnos koji je bio puno prisniji i srdačniji nego prije jer su oni bili jedni od tih studenata kreatora promjena. Dotad su se i profesori i studenti dominantno međusobno ophodili kao da su progutali metlu - i jedni i drugi.

Koje su, po Vama, najveće prednosti LJPŠ-a kao metode nastave?

N: One su na neki način vezane za ono što su prednosti praktikuma, dakle situacijsko razmišljanje i situacijsko postavljanje problema. Naučili smo obrazac situacijskog istraživanja na nekom od metodoloških kolegija, a LJPŠ je zapravo bila njegova primjena na konkretan problem u stvarnom životu. Brzo rješavanje u uvjetima vremenskog pritiska i taj oblik prisne interakcije, timskog rada po meni su dva ključna elementa koja su važna u stručnom smislu kada je riječ o ljetnim školama.

Ž: Ja mislim da je jedan od većih problema studija psihologije, barem mojoj generaciji, bio

manjak primjenjivosti. Na ljetnoj ste školi mogli vidjeti neke spoznaje koje su vam onda prenijeli na licu mjesta, puno praktičnih stvari, od toga kako unijeti i prikupiti podatke do toga kako ih obraditi... tako da to je sigurno bilo korisno. To je pokazalo da postoji neka druga vrsta psihologije koja je puno više okrenuta prema ljudima, puno manje prema podražajima. Bila je važna interakcija, a imali smo i taj međunarodni aspekt putem kojeg saznate puno više i puno drugačijih stvari. Ostvarili smo i dobre veze s Rijekom (dotad baš nije bilo studentske međuodsjčke suradnje).

Zbog čega biste rekli da je bitno da se LJPŠ i dalje održava?

N: Iz istih razloga iz kojih je i nastala. Promijenio se malo kontekst i tehnologija je napredovala, ali u principu studenti i glad za novim znanjem i suradnjom i dalje su ostali temelj projekta.

Ž: I taj kolegijalni dio koji možda stvarno nismo naglasili, ljudi su se povezali, jedna od stvari je da nešto naučiš na faksu, a druga da stвориš neke profesionalne veze koje kasnije možeš koristiti, pogotovo ako hoćeš ostati u struci. Ti su odnosi bili dobri - pogotovo ako ste išli tri tjedna na more 😊.

Molimo Vas, da napišete pet stvari koje smatrate da su najkarakterističnije za Istru. To može biti bilo koji vid života, izgleda ili vaših iskustava sa Istrom.

ISTRA

1. KULTURA
2. POKOJE
3. ARHITEKTURA
4. [NEIZJASNO]
5. GOSTOLAZNIŠTVO

Isječak upitnika korištenog na LJPŠ 1988.

Imate li neke prijedloge za ovakve projekte?

N: Nije ljetna škola jedino što postoji, postoji i zimska. Cijela ta ideja povezivanja istraživačkog rada s primijenjenim problemima mogla bi se razvijati i u više formata nego što je samo LJPŠ.

Ž: Ne znam kako je to riješeno, ali znam da su studentima važni ECTS bodovi, a profesorima

je bitno daljnje napredovanje. Ljetna škola može biti nešto što se broji za vašu karijeru i vaš znanstveni status, tako da je formalizacija s jedne strane važna. Drugo, osobno smatram da je i fizički kontakt jako važan – glavni dio je ta ljudska interakcija u okruženju koje je puno manje formalno nego inače. Ja i dalje smatram da tu sigurno moraju tu biti neki ljudi koji nisu samo s odsjeka, a koji će vam dati novi pogled, dobit ćete nešto i od kontakata, do novih drugačijih razmišljanja.

Imate li neke ideje za teme budućih ljetnih škola?

Ž: Mentalno zdravlje mladih mene šokira, vrlo je interesantno iako to nije toliko originalna tema. Umjetna inteligencija je dobra, možda vezano na analizu medija, fake news, overload informacijama... Prije smo imali problem da nije bilo nikakve literature, a s druge strane kad vidiš koliko je literature izgubiš volju odmah u startu. Još jedna moguća tema je imidž psihologa i psihologije u javnosti. Mi se moramo kao struka pozicionirati, ako imamo dobru reputaciju dobit ćemo najbolje kadrove...

N: Slažem se. Moji prijedlozi tema su umjetna inteligencija, posljedice demografskih promjena na funkcioniranje društva u budućnosti, srebrna ekonomija. Udio starog stanovništva raste, pada fertilitet, čak i želja za imanjem djece u novim generacijama. To stvara ogromne društvene izazove te dovodi u pitanje hoće li društveni sustavi kakve poznamo uopće ostati održivi.

Za kraj, možete li podijeliti s nama nekoliko najdražih anegdota s ljetnih škola?

Ž: Vukosav vozi auto, Kolesarić vidi bjeloglavog supa i krene vikati „sup, sup“ - i mi smo skoro sletjeli s ceste! Bilo je svakakvih anegdota, ne smijem puno toga spomenuti. Bilo je svega, relaksirano, puno sunca i mora, zabave, ...

N: Ja se branim šutnjom. „What happened in Grožnjan, stays in Grožnjan.“

Intervju proveli: Martin Dragun i Inga Sadać